

YÖNETİM SÜREÇLERİNDE AÇIKLIK: “OPEN GOVERNMENT” VE YEREL YÖNETİMLER

TRANSPARENCY IN PROCESS OF MANAGEMENT: “OPEN GOVERNMENT” AND LOCAL GOVERNMENT

M. Akif ÇUKURÇAYIR*

Özet

Kamu yönetiminde açıklık ve demokratikleşme küresel düzlemde güçlü bir ivmeyle sürmektedir. Açık yönetim (open government) ABD hükümetince geliştirilen ve uygulanmaya çalışılan bir yaklaşımdır. Bilişim teknolojilerinden de yararlanarak kamu yönetiminin bütün süreçlerinin halka açılmasını öngören bu model, Avrupa’da da büyük ilgi uyandırmıştır. Bu çalışma, açık yönetimin düşünsel temelleri ve uygulama olanaklarını tartışmaktadır. Ayrıca Türkiye’nin bu modelden ne ölçüde yararlanabileceğini ilgililerin dikkatine sunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Kamu yönetimi, yerel yönetim, açıklık, demokratikleşme, dönüşüm

Abstract

Transparency and democratization in Public Administration is being applied with a strong momentum in the global context. Open government is an approach which is developed and put into effect by US-Government. This model aims to open all public administration processes under cover of information technologies is also aroused interest in Europe. It is aroused great interest in Europe. This study discusses theoretical basis and implementation possibilities of open government. In addition, this article introduces the further possibilities for Turkey.

Key words: Public administration, local government, transparency, democratization, transformation

Giriş

Neoliberal politikalar, karşılıklı bağımlılık süreçlerinin güçlenmesi, sivil toplumun yükselişi, özel sektörün kamu politikaları üzerinde fazlasıyla söz sahibi olması, elektronik devrim ve her şeyden önemlisi yurttaşın dünyanın genelinde, şişeden çıkmış cin gibi yönetimler üzerinde büyük bir etki gücü elde etmesi her geçen gün yönetim anlayışlarını ve süreçlerini farklılaştırmakta ve dönüştürmektedir. Bütün ülkeler bu süreçleri az ya da çok yoğun olarak yaşamaktadır. Bilişim teknolojileri (BİT), büyücü gibi hem yurttaş hem devleti dönüştürmekte ve değiştirmektedir. Kaçınılmaz olarak, her üç beş yılda bir farklı kuramlar, yaklaşımlar veya modeller kamu yönetimini etkilemektedir.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, acukurcayir@selcuk.edu.tr, akifcukurcayir@gmail.com

Türkiye, 1983'ten itibaren özellikle ekonomik ve teknolojik benzeşme süreçlerinde Batı ile eşitlenmek için çok önemli adımlar atmış ve ilerlemeler kaydetmiştir. Küresel süreçlere eklenme ve Avrupa Birliği süreçleri ile ilgili çabalar, "yönetme" anlayışını çok farklı noktalara taşımıştır.

Yönetimin elektronikleşmesi ve demokratikleşmesi konusunda 2003 sonrasındaki yönetim reformlarını önemli etkisi olmuştur. Yasalar, daha fazla değişim ve dönüşüm öngörmüştür. Ancak, kamu yönetiminin mevcut kurumsal kapasitesi bu dönüşümü içselleştirebilecek ve işlevselleştirebilecek özelliklerden yoksundur. Dönüşümün önemli sorunları ve sancuları yaşanmaktadır.

Herşeye rağmen gerek genel kamu yönetimi alanında, gerekse yerel yönetimler alanında devletin mutlak bir biçimde yeni modellerden ve yaklaşımlardan yararlanması gerekir. Bunlardan birisi de kamu yönetiminin halka açılması olarak özetlenebilecek olan "açık yönetim" (open government) yaklaşımıdır. Halkın yönetsel süreçlere daha fazla dahil olabilmesi, yönlendirebilmesi, katkı yapabilmesi ve hesap sorabilmesi için çok önemli olanakları içinde barındıran açık yönetim yaklaşımının tartışılması, uyarlanması ve uygulanması; yönetimin etkinliği ve meşruiyeti bakımlarından son derece önemli görünmektedir.

1. Değişimin Gücü

Binlerce yılda tirani rejimlerden demokratik rejimlere doğru evrilen siyasal yapılar, yurttaş odaklı politikalarla ayakta durabileceklerini öğrenmiş bulunuyorlar. Dünyanın yaşadığı onca dönüşüm, savaş, barış, ayrılma, birleşme, trajedi ve gelişme; odağında yurttaşın olduğu yeni bir siyasal ve toplumsal düzenin başarılmasını gerektiriyor. Buyurgan ve baskıcı sistemler bitmiştir. Yalnızca grupların değil, tek tek bireylerin etkin olduğu/olabildiği yeni bir toplumda yaşıyoruz. İktidarı, toplumsal süreçleri ve ekonomik yapıları dönüştüren artık yalnızca bilgidir. Yurttaşın bilgi ve bilinç düzeyi, siyasal ve yönetsel sistemlerin yeniden biçimlenmesinde başat bir rol oynamaktadır. Ve elbette siyasal sistemin yurttaştan gelen beklenti iletilerine cevap verme kapasitesi de, belirleyici ve önemli bir etkidir. Toplumsal modernleşme tarihinde, "yurttaş" kadar dinamik bir figürün olmadığı açıktır. Yurttaş, feodal çağdan, endüstri toplumuna, oradan bilgi toplumuna oldukça "hızlı" ve "kazançlı" bir geçiş süreci yaşamıştır. Özellikle "eşitlik" ve "özgürlük" alanlarında, farklı toplumsal kategorilerde yer alan yurttaşlar önemli kazanımlar elde etmişlerdir (Dahrendorf, 2007: 97). Kazanç ve kazanım nitelendirmeleri görecelidir kuşkusuz. Ancak sözü edilen, kazanımların özellikle sağlıklı demokrasiler ve güçlü ekonomilere sahip toplumlar için daha yüksek düzeyde olduğunu da vurgulamak gerekir. Çünkü, dünyanın yalnızca %20'si ekonomik, demokratik, kültürel ve teknolojik kazanımlardan "sağlıklı bir pay" alırken, geride kalan %80 daha sorunlu ve sınırlı düzeylerde bu gelişmelerden yararlanabilmektedir. Demek ki, bu kazanımların insanlığın geneline yayılabilmesi için insanlığın alması gereken daha çok yol var. Modern bilgi iletişim teknolojileri ile bütün insanlığın birbirine eklenildiği (networked) ve neredeyse dünyadaki bütün insanların

birbirine komşu olduğu bir çağda yaşıyoruz. Bilgi çağı olarak da adlandırılan bu çağ, coğrafyalar arasındaki bütün sınırları ve sınırlılıkları kaldırdı. Bütün ülkeler adeta iç içe yaşıyor hale geldi. Uzak yakın bütün ülkelerin sorunları, gelişmeleri, ürünleri, siyaseti anında bütün ülkelere izlenebiliyor; deyim yerindeyse dünya her toplumun ve coğrafyanın sorununu birlikte yaşıyor, müdahil olabiliyor; bireyler, gruplar, kurumlar ve devletler adeta “tek toplumun aktörleri” gibi davranabiliyorlar. Siyaset, yönetim, ekonomi ve kültür daha bir “kavranabilir” hale geldi. İşte, bugünkü çabaların odak noktasında, “yeni iletişim teknolojileri ve olanakları ile toplumlar için ne tür yeni kazanımlar sağlanabileceği” yer almaktadır.

Bugünlerde sosyal bilimler alanındaki bütün akademik çalışmalar, hükümetlerin oldukça karmaşık sorunlarla karşı karşıya olduğunu; iklim değişikliği, enerji kıtlığı, yoksulluk, demografik dengesizlikler, güvenlik ve kamusal kararların meşruiyeti gibi sorunların temel gündem maddeleri arasında yer aldığına vurgu yapıyorlar. Oysa, yönetimde sürekli “reform” yapılmaktadır ve buna rağmen krizler giderek büyümektedir. Reformlar yeni kavram ve modellerle sürekli olarak güçlendirilmektedir. Bunlardan birisinin de açık yönetim olduğunu belirtebiliriz. Açık yönetim, yurttaşların kamu kurum ve kuruluşlarının almış olduğu kararlara ve resmi belgelere kolaylıkla ulaşabilmesini anlatan bir kavramdır. Barack Obama 2009 yılında, Açık Yönetim ile ilgili konuşurken yurttaşlara şöyle sesleniyordu: “Siz yönetimin gözü ve kulağı olabilirsiniz.” Devamında yurttaşlarla birlikte çalışarak kamu kurumlarına güveni yeniden oluşturacağını, böylece sistemin şeffaf, halk katılımına ve işbirliğine dayanan bir yapıya kavuşabileceğini belirtiyordu (Sifry, 2010: 115-116). Amerikan başkanlığının doğrudan böyle bir inisiyatif alması, bütün devlet kurumlarının kavramla ilgilenmesini sağlamış; model diğer ülkelerde de büyük ilgi uyandırmıştır.

Bu yönetim yaklaşımının temelinde elektronik yönetim olanakları; diğer bir deyimle e-devlet olanakları yer almaktadır. Yönetim 2.0 olarak da adlandırılan bu model, yeni bir yönetim demek değildir. Yönetimin yeniden tanımlanması ve yönetimin yeni imajıdır, denebilir. Yönetimin bilişim teknolojileri yardımıyla mevcut bütün aktörlerle yeniden tanımlandığı bir yönetim imajını anlatmaktadır. Yurttaşın yönetime daha önce hiç olmadığı kadar eklendiği (connected to people) yeni bir yönetim platformunun doğduğu süreç söz konusudur. Bu platforma yurttaşlar rahatlıkla girip çıkabilmekte ve böylece yenilikçi bir yönetim anlayışı fırsatı doğmaktadır (O’Reilly, 2010: 12-13). Bilişim teknolojilerinin yönetim sistemleri için bir fırsat oluşturması da buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü, yurttaş zamandan ve mekandan bağımsız olarak yönetsel süreçlere ve birimlere girebilmekte; talepte bulunabilmekte, etkileyebilmekte, bütünleşebilmekte ya da şikayetlerini iletebilmektedir.

Bilişim teknolojileri (BİT) olarak bilinen yeni teknolojiler, yeni sivil yaşam ve sivil örgütlenme biçimleri ortaya çıkarmıştır. Elektronik devrim sayesinde, sayısız toplumsal gruplar yeni teknolojileri kullanmakta, kendilerini yeniden tanımlamaktadırlar. Yeni teknolojileri kullanarak sevdikleri siyasal hareketi desteklemekte; muhalefet hareketleri oluşturmakta ve toplulukları harekete geçirebilmektedirler. Böylece sivil toplum grupları ve hareketleri aynı zamanda hem hükümeti hem de her düzeydeki yönetim birimlerini

“şeffaflığa” ve “açıklığa” zorlamaktadırlar (Noveck, 2010: 53-54). Yeni toplumun şifresi “şeffaflık” olarak kabul edilebilir. Bu toplumda, açık olmayan hiçbir süreç meşru değildir artık. Bundan dolayıdır ki en küçük yerel yönetim birimlerinden en büyük merkezi kuruluşlara kadar birçok yapı, meşruiyetini göstermek için sürekli olarak muhatap oldukları hedef kitlenin görüşlerine başvurumaktadırlar.

Demokrasi sivil/toplumsal düşüncenin (en azından) ideal/etkin bir biçimde örgütlendiği siyasal bir yapıdır. Dolayısıyla demokrasi, yurttaşlar tarafından gerçekleştirilen bir yönetimi anlatmaktadır ki, bu da yönetişimdir. Bir anlamda etkinliğin kaynağı, sistemin içinde yurttaşın olmasıdır. Diğer yandan, demokrasi genellikle “sistem çıktıları”nın bir reçetesi gibi algılanmaktadır. Oysa asıl odaklanılması gereken onun oluşum biçimidir. Toplumun tamamının katkıda bulunduğu bir politik sistem olması, demokrasiyi farklı kılmaktadır. Bundan dolayı demokrasinin bir yaşam tarzı (the way of life) olarak algılanması fikri onun yalnızca dört veya beş yıllık dönemlerde bir hatırlanması gereken rejim olmadığını gösterir. Yeni teknolojiler de, demokrasinin bu “olması gereken sürekliliği” için önemli etkileşim ve güçlendirme olanakları sunmaktadırlar (Schuler, 2010: 92-93). Elbetteki dijital boşluk konusunu göz ardı etmemek gerekir. Hem bilgi toplumu olanaklarını kullanamayan, hem de bilişim teknolojilerinden habersiz önemli sayıda nüfusun olduğu da önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Ancak, bu farkındalığı yaşayanların yapabilecekleri etkinin de azımsanmaması gerekir.

2. Halka Açık Yönetim: “Open Government”

Bilgi çağı, dijital çağ, sosyal medya çağı, ağ toplumu (networked society) gibi kavramlar, neden “halka açık yönetim” yaklaşımının önemli olduğunu da açıklıyor. Çünkü bilgi ağlarıyla kuşatılmış olan toplumun, yönetimin karar ve etkinlikleri hakkında her türlü bilgiye sahip olma hakkı kendiliğinden ortaya çıkıyor. Sivil toplum güçlendikçe, sosyal medya, e-devlet ve m-devlet olanakları arttıkça kamu yönetiminin zorunlu olarak “şeffaflığın” ötesine geçmesi ve stratejik gizliliği olmayan her türlü bilgi ve belgeyi halka açması, günümüzde kamu yönetiminin meşruiyetinin en önemli ön koşulu olmaktadır. Bunu yapmayan ya da yapamayan devletlerin yıkım üstüne yıkım yaşadığı hepimizin bilgisi dahilinde olan bir konudur. Biçimsel demokrasi, günümüz yurttaşlığı için yeterliliğini kaybetmiştir. 7/24 ilkesiyle yaşayan ve yaşanan bir demokrasi yeni toplumun beklentisi olarak güçlü bir biçimde ortaya çıkmıştır.

İnternet açık yönetim konseptini uygulanabilir ve genişletilebilir hale getirmiştir. World Wide Web (www) teknolojileri ve e-postalar ile başlayan internet 1.0 uygulamaları çok hızlı yayılmış ve kısa sürede bu teknolojileri kullananların sayısı yüz milyonlarla ifade edilir hale gelmiştir. İnternet özel sektörü, sivil toplumu ve bütün kamu kurumlarını belirli ortamlarda buluşturan çok önemli bir platform olarak kendini gösterdikten sonra, kamu yönetimi için yeni olanakların kapısını da açmıştır. Diğer sektörlerin ve bu arada kamu yönetiminin internet olanaklarından yararlanmaya başlaması herkesin bildiği gibi “portal”larla gerçekleşmiştir. Portal, kurumlarla ilgili

bilgileri, önemli adresleri, başvuru olanaklarını bir araya getiren uygulama olarak çok ilgi görmüştür. Bu uygulamalar zamanla çok profesyonel bir biçimde gelişmiştir (Reinerman, 2002: 1) ve bugün web 2.0 uygulamaları ile başka bir boyut kazanmıştır.

Açık yönetimin genel ve temel amacı, siyaset ve yönetimi yurttışa ve özel sektöre açık hale getirmektir. Yakın vadede özellikle e-devlet ve e-demokrasinin gelişimine önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir (Dietrcih, 2011). Bilişim teknolojileri yardımıyla küresel bir köy haline gelen dünyada, açık yönetim yaklaşımının uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar hemen her ülkede gözlenmektedir. Açık yönetim, yönetimin vatandaşlara, medyaya ve özel sektöre açık hale getirilmesinin yanında; kurumun içine de açık hale gelmesini anlatmaktadır. Böylece daha fazla şeffaflığın, katılımın ve işbirliğinin sağlanabileceği varsayılmaktadır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi web 2.0 olanaklarıyla çok daha olanaklı hale gelmiştir. Birçok ülke yönetimde dönüşümün web 2.0 olanaklarıyla hızlandırılması için önemli kararlar almakta ve uygulamaya koymaktadır. Bilişim teknolojileriyle gelen bu değişim her şeyden önce kafalarda bir kültür değişimini zorunlu kılmaktadır. Kafalardaki kültür değişimi, yönetim kültürünün dolayısıyla kurumsal kültürün çağa uygun bir biçimde dönüşümünü sağlayacaktır. Açık yönetimin bir şemsiye kavram ve birçok yaklaşımı içinde barındıran bir konsept olduğu unutulmamalıdır (Von Lucke, open gov. 2010). Açık yönetim (open government) konsepti içerisinde yönetim, katılımcı demokrasi, stratejik yönetim, e-devlet ve e-demokrasi, açık bütçe yönetimi ve süreçleri, bilişim kentleri gibi kavram ve yaklaşımları belirtebiliriz.

Bu gelişmelerin bir başka boyutu, “sosyal medya” olarak adlandırılan sanal etkileşim yapılarının her geçen gün yönetim ve siyaset üzerindeki etkisini artırmasıdır. Sosyal medya olanaklarının gelişmesi, klasik temsil mekanizmalarının çaresizliğini ve yetersizliğini ortaya koyarken, internet toplumunun temsilcilerinin daha güçlü ve etkin bir biçimde ortaya çıktığını da göstermektedir. Sosyal medya, birçok ülkede yönetimin değişmesini sağlarken (Arap Baharı) birçok ülkede de çok önemli bürokratların görevden alınması sağlayabilmektedir. Örneğin, Almanya’da sosyal medyada yürütülen kampanyalardan sonra geleceğin başbakanı olarak görülen Dr. Karl-Theodor zu Guttenberg görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır. Almanya gibi bir ülkede 37 yaşında Ekonomi Bakanı ve daha sonra Savunma Bakanı olan Guttenberg, doktora tezinde sahtekarlık yaptığı gerekçesiyle –ki tezin yarısının çalıntı olduğu sosyal medyada ispatlandı ve kendisi de kabul etti- yürütülen kampanyalar sonucunda görevinden ayrılmak zorunda kaldı (Detering, 2011). Kendisine “Dr. Googleberg, Dr. No” diye isimler takılan bu “ünlü ve kudretli” adam siyasetten çekilmek zorunda kaldı. Dr. Googleberg denmesinin nedeni doktora tezinin yaklaşık yüzde yetmişinin arama motoru google kaynaklarından olduğu gibi kopyalanmasından dolayıdır. Bu konuda birçok bilim adamı önemli çalışmalar yapmış ve sosyal medyanın büyük tepkisi sonucunda Guttenberg hem bakanlığından hem de parlak geleceğinden olmuştur. Bu olay, yeni çağın, yeni toplumun ve yeni teknolojilerin ileride nasıl daha da kendini gösterebileceğinin de işaretidir.

Açık yönetim anlayışının uygulanabilmesi için kamu kurumlarının verilerini halka açması gerekiyor. Ayrıca bu veri/bilgi bütününün anlaşılır ve ulaşılabilir bir biçimde ve

bütün kurumların birbiriyle etkileşim içinde olduğu (open data) bir sistemin başarılması gerekir. Açıklık, demokratik bir yurttaşlar toplumunun olmazsa olmazları arasında sayılmalıdır (von Lucke, 2011, www.government 2.0). Bu yaklaşımda, açık bilgi/veri, kamu yönetiminin temel çalışma ilkesi olarak kabul edilmektedir.

Bu anlamda “açık yönetim” yaklaşımı demokrasinin en önemli özelliği olan “açık toplumu” güçlendirmede önemli malzeme ve yöntemlerden birisi olacağı benzetilmektedir. Obama bu kavramı dile getirirken “yurttaşların yönetimin gözü ve kulağı” olacağını ve ayrıca “kalabalıkların bilgeliği”nden de yararlanılacağını belirtmişti (Sifry, 2010: 116). “Kalabalıkların bilgeliği” kuşkusuz tartışmalı bir konudur ama, kalabalıkların ya da yurttaşların “yönetimin gözü ve kulağı” olması son derece doğal ve olması gerektir. Obama, 8 Aralık 2009 yılında yayınladığı açık yönetimle ilgili genelgede şu konuların altını çiziyordu (<http://www.whitehouse.gov>):

- Şeffaflık ve açık yönetim genelgesi, “şeffaflık, katılımcılık ve işbirliği”nden oluşan üç temel prensibin kamu yönetimi tarafından benimsenmesi amacıyla yayınlanmıştır.
- Genelgenin dayandığı bir de yasa vardır ki, o da “Bilgi Edinme Hakkı Yasası’dır (Freedom of Information Act, FOIA).
- Devlet birimleriyle ilgili bilgiler “online” olarak yayınlanacaktır.
- Böylece kamu yönetiminin ürettiği kararlar ve verilerin kalitesi artırılmış olacaktır.
- Açık yönetim kültürünün oluşturulması ve kurumsallaştırılması sağlanacaktır.
- Açık yönetim için uygulanabilir politikaların oluşturulması sağlanacaktır.

Elbette bu genelgede açık yönetimle ilgili planların nasıl yapılacağı, yayınlanacağı ve açıklamaları da genişçe yer almıştır. Genelgenin dikkat çekici yanı yeni kamu yönetiminin özellikle e-devlet temeline dayalı olarak geliştirilmesi ve halka açılmasıdır. Bu yöntemlerle hem kamu kurumlarının ve hizmet süreçlerinin kalitesi artacak; hem de yurttaşların bilgisinden yararlanılacak, kamuoyu denetimi için çok önemli fırsatlar oluşturulmuş olacak ve hepsinden önemlisi “yurttaş beklentilerine duyarlı bir kamu yönetimi”nin oluşturulması için çok önemli bir adım gerçekleştirilmiş olacaktır.

Aslında Obama’nın dikkat çektiği konu daha önce OECD tarafından gündeme getirilmiş; demokrasi, katılım, sivil toplum-devlet ilişkileri bağlamında ele alınmıştı. Daha 2003 yılında gelecekle ilgili önemli bir kestirim olarak OECD, “Açık Yönetim” (Open Government) adıyla bir kitap yayınlamıştı. Kitabın amacı “açık yönetim” politikalarıyla sivil toplumla diyalogun güçlendirilmesini sağlamaktı (OECD, 2003). Kitap içerisinde ayrıca “açık yönetim”le ilgili bir panel sonuçlarına yer verilmiştir. Panelde açık yönetimle ilgili olarak “kim, neden ve nasıl” sorularına cevap aranmıştır. Daha iyi bir yönetimin başarılması, “açık toplum” olanaklarının geliştirilmesi, sivil toplum-yönetim ilişkisinin güçlendirilmesi, küresel yönetim süreçlerinden yararlanılması, yönetim birimlerinin her düzeydeki “meşruiyeti”nin (legitimacy) sağlanması, hükümetlere ve yönetim birimlerine daha iyi politika üretmeleri ve hizmet sunmaları için fırsat sağlanması;

böylece daha güçlü ve etkin bir kamu yönetimin ortaya çıkarılması “açık yönetim” tartışmalarının ağırlıklı konuları arasında yer almıştır (OECD, 2003: 38-41).

Yurttaşların gözüyle yönetim, yurttaşlarla birlikte yönetim, geleceğin kamu hizmetlerinin yurttaşlarla birlikte tasarlanması gibi birçok nedenden dolayı “açık yönetim” yaklaşımı giderek daha fazla ilgi görmektedir. Açık yönetim yaklaşımında temel ilke “kamu kurumlarının yurttaşlara ve özel sektöre açık hale gelmesi”dir. Bilişim teknolojilerine dayalı bu yeni yönetim tarzı saydamlık 2.0 (transparency 2.0), katılımçılık 2.0 (participation 2.0) ve işbirliği 2.0 (collaboration 2.0) gibi tekniklere dayanmaktadır. Ayrıca, reform ve yenilikçilik süreçlerinin yurttaşlara açık hale getirilmesi; bilgi edinme hakkının genişletilmesi; serbestçe kullanılacak kamusal veriler; açıkça tanımlanmış standartlar, etkileşim süreçleri ve bilgisayar programları (software) da açık yönetim anlayışı içerisinde kabul etmek gerekir (von Lucke, 2010). Bu anlayış bilişim teknolojileri (BİT) yardımıyla “yurttaşla birlikte yönetimin” mutlaka gerçekleştirilmesi gereğine dayanmaktadır.

Demokratik rejimler için “şeffaflık 2.0” yolsuzlukla mücadelede, iktidarın kötüye kullanılması ve yozlaştırılmasını önlemede en önemli araçtır. Bunun yanında, “şeffaflık 2.0” yurttaşlara seçimlerde özgürce karar verme ve bilinç oluşturma olanakları da sunmaktadır. Yalnızca diktatoryal rejimler, kendilerini ve yaptıklarını gizlemek için şeffaflıktan hoşlanmazlar (von Lucke, 2011). Şeffaflık, demokrasinin en önemli göstergesi olan “açık toplum” ilkesinin de temel gereklerinden birisidir.

3. Açık Yönetimin Özellikleri

Yönetimle yurttaş arasında “güven açığını” kapatacak en önemli ilke, “açıklıktır.” Açık yönetimin her şeyden önce üç temel özelliğe sahip olduğu daha önce vurgulanmıştı. Bu özelliklerin başında da saydamlık (transparency) gelmektedir. Kamu kurumlarının kendi aralarında, kamu kurumları ile yurttaş arasında ve kamu kurumları ile özel sektör arasındaki bütün ilişkilerin saydam olması gerekmektedir. Açık bilgilendirme ve iletişim, açık yönetim konseptinin çekirdeğinde yer almaktadır. Ancak, elbetteki gizliliği olan ve kamu güvenliği ile ilgili bilgiler bu kapsamın dışında kalmaktadır (Dapp&Geiger, 2011: 29). Saydamlık bütün kamu bilgilerinin halka, özel sektöre, sivil topluma, medyaya ve çalışanlara açılması anlamına gelmemektedir. Stratejik önemi olan veya güvenliği ilgilendiren konular kesinlikle gizli kalmaktadır. Ancak, bu konuda da zaman zaman farklı istisnalardan ve örneklerden söz edilebilir. Örneğin, Türkiye’deki iç istihbaratın karşılığı olan Alman Anayasa Koruma Örgütü (Bundesamt für Verfassungsschutz) ülke güvenliği ile ilgili yaptığı tespitleri; kurumun çalışmaları ile ilgili yayınları ve stratejileri; ülke için tehlikeli olan yerli ve yabancı grupları ayrıntılı olarak kamuoyu ile paylaşmaktadır. Öyleki Almanca ve İngilizce’nin yanında Türkçe ve Arapça yayınlara da yer verilmektedir (www.verfassungsschutz.de). Hangi kamu kurumunun etkinliklerinin gizli ve kamuya kapalı olması gerektiği elbette belirlidir. Ancak, Almanya uygulaması açık mesajlarla dolu bir kamu yönetimi uygulamasıdır. Örneğin, yüzbinlerce üyesi olan gruplar sakıncalılar listesinde yer almaktadır. Ancak, onlarla ilgili herhangi bir

yasal işlem yapılmamaktadır. Bu herhalde “gözümüz üstünüzde” anlamında bir mesaj olarak algılanabilir. Bazı örneklerde, birçok ülkenin izin veremeyeceği ve belki de hoş karşılayamayacağı çok uç uygulamalardan da söz edilebilir. Örneğin, ABD’nin bazı eyaletlerinde suçluların fotoğrafları, oturduğu semtler, aldığı cezalar ve özgeçmiş internet ortamlarından yayınlanmakta ve bu şekilde kamuoyunun bilgilendirildiği düşünülmektedir. Bu uygulamaya konu olan suçlular, cinsel sapkınlıkları olan ve başkalarına zarar verenlerdir. Birçok eyalette var olan bu uygulamanın ne derece etkili olduğu tartışılır, ancak uygulandığı da bir gerçektir. Mesela, New York eyaleti suç önleme birimi de bunlardan birisidir (<http://criminaljustice.state.ny.us/>). Böyle bir uygulamanın caydırıcılığı da tartışmalıdır. Belli ki, ABD eyaletleri bunu bir suçla mücadele yöntemi olarak benimsemişler ve etkili olduğuna inanmışlardır.

Açık yönetimin ikinci önemli özelliği katılımcı (participation) davranıştır. Katılımcılık, birlikte biçimlendirme, figüran ya da izleyici olmama anlamında, yurttaşı aktive eden ve onu siyasal ve yönetsel karar alma süreçlerinin bir parçası haline getiren davranışların geneli olarak tanımlanabilir. Katılımcı demokrasi beklentileri ve uygulamaları temsili demokrasinin yetmezliklerinden kaynaklanmış ve günümüz toplumunun karakterine uygun olarak güçlenmiştir (Çukurçayır, 2006). Açık yönetim, bu anlamda demokrasinin gelişmesi için önemli bir şans olarak görünmektedir. Açık yönetim felsefesinde katılımcılık, elektronik ortamda “demokrasi uygulama aracı” (Apps for Democracy) olarak algılanmaktadır (Dietrich, 2011). Katılımcı demokrasi anlayışını ve uygulamalarını daha ileri bir noktaya taşıyacak olan açık yönetim, özellikle bilgi toplumu olanaklarını bilen ve kullanan toplumsal kesim için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Bazı ülkelerden örneklere bakıldığında, en güçlü uygulama, tartışma ve gelişmeler ABD’de gözlenmektedir. Obama’nın “açık yönetim” genelgesinden sonra, ABD konuya çok önem verdi. Konuyla ilgili akademik çalışmaların, uygulama araştırmalarının ve tanıtıcı diğer gelişmelerin yoğun olarak ortaya çıktığı görüldü. ABD yönetiminin başlattığı uygulama şu adımlardan oluştu: Öncelikle 45 gün içerisinde her kurumun bu uygulamayı başlatması; her kurumun 45 gün içerisinde “açık yönetim inisiyatifinden sorumlu bir yetkili” belirlemesi; iki ay içerisinde her kurumun “açık yönetim” anlayışını nasıl uygulayacağı ile ilgili bir plan geliştirmesi; 90 gün içerisinde de nelerin yapıldığı ya da yapılamadığının kontrol edilmesi.

Bu çalışmalar çerçevesinde “açık yönetim diyalogu” adı altında bir çalışma başlatıldı ve internet olanaklarının belirli bir portalda birleştirilmesi ile ilgili bir çalışma planlandı. Bilgi ve verilerin her türlü bilgisayar mekanizması kullanılarak kamuoyuna aktarılması için çalışmalar yapıldı ve bugün birçok kamu kuruluşu “açık yönetim” uygulamaları çerçevesinde “ham ve işlenmiş” bilgileri kamuoyuna sunmaktadır. Bu hem genel hükümet düzeyinde hem de kentler düzeyinde gerçekleşen bir uygulama olmuştur. Washington kenti için “kent bilgi sistemi” (CityWide Data Warehouse) oluşturulmuş ve kent yönetimiyle ilgili bilgiler daha derli-toplu bir biçimde yurttaşlara ve ilgili kamuoyuna sunulmaya başlanmıştır. Aynı şekilde New York (Open Data Portal NYC Data Mine) ve diğer kentler de benzer uygulamalar geliştirmişlerdir. Avrupa ülkelerinin de ağırlıklı bir biçimde konuyla ilgilendiği, hem akademik çevrelerin hem de sivil

toplumun konuya ilgisinin giderek yoğunlaştığı belirtilebilir. Almanya'da öncelikle sivil toplum ve üniversiteler konuya yakın ilgi göstermişlerdir. Aralık 2010'da Almanya genelinde açık yönetim platformu (Open Data-Plattform) oluşturuldu. Bavyera ve Berlin gibi eyaletler açık yönetim yaklaşımıyla ilgili adımları daha erken attılar. Münih'te "açık yönetim günü" (Munich Open Government Day) adı altında önemli bir etkinlik gelenekselleştirildi ve yerel inisiyatlara dönüştürüldü. Aynı şekilde Berlin'de de "açık bilgi günü" (Berlin Open Data Day) adı altında yerel bir inisiyatif başlatıldı. İngiltere 2009 yılında bakanlık düzeyinde "açık yönetim" (Power of Information Taskforce) inisiyatifi başlatmış ve yaygınlaştırmıştır. Aynı şekilde, Finlandiya, Hollanda, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada, Slowakya ve Avrupa Birliği ülkelerinin genelinde bu çalışmaların yürütüldüğünü belirtmek gerekir. AB, 2009 Kasımında Malmö'de yaptığı toplantıda "açık yönetim" uygulamaları için alınması gereken önlemleri görüşmüştür (Dietrich, 2011).

ABD'yle ilgili olarak yapılan açık yönetim araştırma raporuna göre, araştırma kapsamındaki kişilerin %57'si kamu kurumlarının Obama'yı doğru anlamadığını; %96'sı hükümetin yurttaşların açık yönetim uygulamalarına nasıl dahil olabileceği ve bu uygulamalardan nasıl yararlanabileceği ile ilgili politika geliştirmesi gereğinden söz etmektedirler. Bütün kamu birimlerinin açık yönetim olanaklarını daha iyi sunabilmeleri için gerekli e-teknoloji altyapısını geliştirmeleri gereği de sık sık vurgulanmıştır. Herşeye karşın, gelinen noktada eskiye oranla yurttaşın e-ortamlarda kamu hizmetlerinden daha iyi yararlandığı, kamu hizmetlerine istedikleri saatte ulaşabildiği, daha ayrıntılı hizmet alabildiği şeklinde olumlu sonuçlar da ortaya çıkmıştır (www.rightnow.com).

4. Uygulama: Neden, Nasıl?

Yeni bir konsept ya da "öneri" niteliğinde olan açık yönetim anlayışının uygulanması konusunda kamu yönetimi alanında önemli çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin, ABD ile ilgili olarak hazırlanan bir çalışmada neden açık yönetimin uygulanması gerektiği ve uygulamanın hangi aşamalardan oluşması gerektiğinin gerekçeleri şöyle özetlenmiştir (Lee&Hoon, 2011):

1- Gerekçeler:

Kaynak sorunu; kurum kültüründeki değişme; bilgi kalitesinin önemi; kamuoyunun ilgisinin ve etkisinin artması; özerklik ve denetim dengesi; hesap verebilirlik ve saydam işbirliği gereksiniminin güçlenmesi; bilgi teknolojileri altyapısının güçlenmesi; veri güvenliğinin öneminin artması; açık yönetim araç ve uygulamalarının eklememesi gereği.

2- Aşamalar:

Öncelikle adım adım gidilebilecek bir plan yapılması; aşağıdan yukarıya (bottom-up) demokratik bir yöntemin benimsenmesi; pilot projelerle

uygulamaya başlanması; gerekli kaynakların sağlanması; önceliklerin belirlenmesi; açık yönetim inisiyatifleriyle işbirliği; bilgi paylaşımı için yönetim mekanizmasının oluşturulması; kültürel bariyerlerin aşılması; yurttaşlarla etkileşimin günlük bir görev olarak algılanması; teşvik sisteminin güçlendirilmesi; teknolojik yapının uygun bir biçimde inşa edilmesi; katılım mekanizmalarının bütünleştirilmesi; uygulama için toplulukların/grupların oluşturulması; geniş bir yönetim stratejisinin geliştirilmesi ve tartışılması.

Aslında uygulamanın genel olarak şu aşamalardan oluştuğunu da belirtebiliriz (Lee&Hoon, 2011): Veri/bilgi saydamlığının sağlanması; açık katılımın geliştirilmesi; açık işbirliğinin genişletilmesi ve her zaman uygulanabilir bütüncülüğün sağlanması. Bir başka çalışmada bu aşamalar dörde ayrılmıştır (Krabina&Prorok, 2011): *Veri/bilgi saydamlığı; katılım mekanizmalarının güçlendirilmesi; bütün paydaşların katılımına açık bir işbirliğinin geliştirilmesi ve uygulamaya geçilmesi*. Aynı çalışmada motivasyonun da çok önemli bir faktör olduğuna vurgu yapılmıştır.

Kuşkusuz bu aşamaların ya da uygulama süreçlerinin tamamı ayrıntılı bir veri analizine dayanmaktadır. Kurumsal kapasite, çalışanların algı ve kültür düzeyi, teknolojik olanaklar, katılımcılarla ilgili verilerin tam olarak elde edilmesi ve uygulama hedeflerinin gerçekçi temellere dayanması gibi çok önemli analizlerin yapılması uygulamanın başarısını artıracak etkenler olarak dikkate alınmalıdır.

5. Yerel Yönetimler ve Açık Yönetim

Yerel yönetimler açık yönetim felsefesinin uygulanması için en uygun birimlerdir. Çünkü, tarihsel gelişme süreçleri göz önüne alındığında yerel yönetimler daima “demokrasinin okulu” olarak görülmüş ve her zaman halka en yakın yönetim birimleri olarak algılanmışlardır. Avrupa Birliği’nin siyasal bütünleşmesini sağlayan Maastricht Antlaşması’ndaki yerellik (subsidiarity) ilkesi de buna işaret etmektedir. Keza, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Kentsel Şartlarında (I-II) da yerel yönetimlerin demokrasinin en önemli uygulama alanı olduğu ve dolayısıyla da özellikle katılımcı (participative) mekanizmaların yerel yönetimlerde kurumsallaşması gereğinin altı çizilmektedir.

Günlük yaşam pratiklerinin üretildiği yerel alan ne yazık ki önemli demokrasi sorunları yaşamaktadır. Özellikle kentsel mekanın biçimlenmesi, kullanım alanlarının üretilmesi ve kentsel sosyal sistemin yapılandırılması süreçleri genelde kurumlara özde de belediye başkanları inisiyatifinde kişilere terk edilmektedir. Bu nedenle tekelci karar mekanizmalarının mutlaka değişmesi, çok aktörlü/paydaşlı açık ve işbirliğine dayalı süreçlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimler bünyelerinde oluşturacakları “açık yönetim uygulama merkezi” ile stratejik bir başlangıç yapabilirler. Bu birim içerisinde kurum içi ve kurum dışına yönelik uygulama stratejileri geliştirilebilir. Bu merkez/birimlerin uygulama çerçevesinde yapmaları gerekenler (Krabina&Prorok: 2011: 21-22):

- Öncelikle bir pilot uygulama geliştirilerek paydaşların belirli çerçevedeki konularda katkıları alınabilir;
- Veri kullanma konusunda çalışanlar arası motivasyon sağlanabilir;
- Paydaşlara yönelik anket uygulamaları yapılabilir;
- İçeride yönetimsel bir yapı geliştirilerek, veri bankasına kimlerin giriş yapabileceği ve veri aktarabileceği kararlaştırılabilir;
- Açık yönetim her şeyden önce bir “kültür değişimi” gerektirir. Bu kültürün benimsenmesi için çalışanlar arası öneri geliştirme konusunda rekabetçi bir süreç oluşturulabilir;
- Sosyal medya kullanılarak açık yönetim uygulaması yönlendirilebilir;

Bu çerçevede bazı değerlendirme kriterleri de şöyle olabilir (Krabina&Prorok: 2011: 22-23):

- Açık yönetim uygulamaları konusunda kamuoyunun bilinç düzeyi,
- Yönetimin açıklığına yönelik kamusal algı düzeyi;
- Yönetimle etkileşimden memnuniyet düzeyi;
- Açıklığa yönelik kültürel değişimin çalışanlar tarafından kavranması;
- Açıklanan veri setleri sayısı;
- İndirilen veri sayısı;
- Veri portallarının ziyaretçi sayısı;
- İletişim kanallarının sayısı;
- Ziyaretçilerin portallarda geçirdiği süre;
- Veri güncelliği ve sürekliliği;
- Veri güncelleme sıklığı;

Bu uygulamaların yer alacağı “açık yönetim uygulama portalı”nın oluşturulması da öncelikli adımlardan birisidir. Birçok yerel yönetim “açık bütçe” (open budget) konusunda uzun yıllardan beri çok istekli çalışmaktadır. Porto Allegre’de başlayan açık bütçe uygulaması Avrupa’nın birçok kentinde devam etmektedir. Bugün Almanya’da Berlin-Lichtenberg ve Köln kentlerinin bu yöntemi uygulamak için büyük çabalar harcadıkları bilinmektedir.

Aşağıda yer alan tabloda Avusturya’da başlatılan bir “açık yönetim uygulaması” ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu tablo aynı zamanda işe nasıl başlanacağı ve nasıl bir sürecin takip edileceğini de göstermektedir (Krabina&Prorok: 2011: 25):

Uygulama Planı	Açıklama	Kim?	Ne zaman?
Açık Yönetim Uygulama Biriminin oluşturulması	Uygulama merkezinin oluşturulması; içeriye ve dışarıya	Yönetim	Hemen, başlatıldı.

	yönelik iletişimin kurulması		
Veri izleme	İçeriye yönelik veri izleme kriterlerine göre kayıt ve hizmet birimleri	Herkes	Hemen, başlatıldı.
Personel eğitimi	Hizmet içi eğitimin başlatılması ve sürdürülmesi	Açık yönetim birimi.	Hemen, başlatıldı.
Açık Yönetim Portalının ilan edilmesi	İlk veri setinin açıklanması; iletişim ve bilgi kanallarının ilan edilmesi	Açık yönetim birimi.	Yaklaşık üç ay sonra
Sürekli iletişim	Paydaşlarla iletişim kalitesinin sürekli geliştirilmesi	Açık yönetim birimi.	Süreç devam ediyor.
Sürekli iyileştirme	Geri bildirimlerle sürekli iyileştirmelerin sağlanması	Açık yönetim birimi.	Süreç devam ediyor.
Açık yönetim platformu oluşturulması	Paydaşlarla buluşma ve tartışma platformunun yapılanması ve uygulama olanakları	Açık yönetim birimi.	Süreç devam ediyor.
Açık yönetim anket uygulamaları	Paydaşlara yönelik online anketler	Açık yönetim birimi.	Yaklaşık 6 ay sonra.
Açık yönetim için rekabetçi yaklaşım	Veri kullanmada rekabetçi yaklaşım	Açık yönetim birimi.	Yaklaşık 6 ay sonra.
İlgili verilerin yayınlanması	İlgili form ve verilerin yayınlanması	Açık yönetim birimi.	Yaklaşık 6 ay sonra.
Açık Yönetim Kriterlerinin gözden geçirilmesi	İçeriye yönelik olarak kriterlerin gözden geçirilmesi ve gelecek planlamasının yapılması	Açık yönetim birimi.	Yaklaşık bir yıl sonra.

Tablodan da görüleceği üzere, önemli olan ilgili yönetim biriminin bir “irade” ortaya koymasındır. Uygulama, paydaşların desteği ile zamanla başarıya ulaşabilecektir. Bütün kurumun değil, yalnızca oluşturulacak açık yönetim biriminin çabalarıyla bu anlayışın uygulamaya geçirilmesinin önünde bir engel görünmemektedir. Nitekim “Açık Yönetim: İngiltere için ilave adımlar” isimli bir çalışmada (CTPR, 2010) açık yönetim anlayışının uygulanabilmesi için her şeyden önce “liderlik” ve “kurum” kültürünün uygun olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu gereklilikler sağlandıktan sonra, uygun bir bilişim teknolojileri politikasının oluşturulması; kaynak, veri ve bilgilerin açık hale getirilmesi; özel ve kamusal olarak sınıflandırılması gereken bilgilerin belirlenmesi ve açık yönetim standartlarının belirlenmesi gibi ana başlıklarla değinilen konular üzerine yoğunlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç

Devletin küçültülmesi; özel sektörün, sivil toplumun, yerel yönetimlerin ve uluslar arası işbirliği ağlarının güçlendirilmesi ile sağlanmaya çalışılan yeni yönetim politikalarının temel hedefi olmuştur. Bu yaklaşım 1980’lerden bugüne dek güçlenerek varlığını sürdürmüştür. Sözü edilen politikaların demokratik süreçlerle ve etkileşimlerle sürdürülmesi ise, dönüşümün en temel özelliğini oluşturmaktadır. Devlet ve yerel yönetim her türlü karar ve işleminde yurttaştan başlayarak bütün paydaşları muhatap alacak ve böylece hem kararların meşruiyetini sağlamış olacak, hem de yönetim sistemlerinin yolsuzluk ve yozlaşmalara daha duyarlı hale gelmesi hedefi gerçekleştirilmiş olacaktır.

ABD’de başlayan kamu yönetiminin halka tamamen açık hale getirilmesi (open government) projesi, dünyada hem kamu yönetimi çevrelerinde hem de akademik çevrede büyük ilgi görmektedir. Türkiye’nin bu yeni yaklaşımlardan yararlanabilmesi; hem yerel alanda hem de genel kamu yönetimi alanında, stratejik ve yüksek düzeyde gizlilik gerektirmeyen süreçleri halka ve bütün paydaşlara açabilmesi büyük yararlar sağlayacaktır. Özellikle bilgi iletişim teknolojileri, kamu yönetimlerine, yurttaşlara ve ilgili bütün paydaşlara büyük fırsatlar sunmaktadır. Elektronik devrim e-devletleşme yolunda topluma ve devlete büyük olanaklar sunmuş ve dönüşüm fırsatı ortaya çıkarmıştır. Mobil devlet uygulamaları her geçen gün artmaktadır. Açık/şeffaf yönetim uygulamaları ise çok yakın zamanlarda kaçınılmaz olacaktır. Türkiye bu konuda gerekli çalışmaları başlatma yönündeki çabaları yoğunlaştırmalıdır.

Almanya’da yeni yılın ilk döneminde Cumhurbaşkanı’nın tartışılması, ideal demokrasinin ve “açık toplum” anlayışının zaferidir. Cumhurbaşkanı eyalet başbakanı olduğu sırada bir iş adamı dostundan “özel kredi” almış ve bunu meclise bildirmemiştir. Cumhurbaşkanı olduğu sırada bu olay ortaya çıkınca, basın gündeme getirmek istemiş, Cumhurbaşkanı da basına “mesajla” müdahale etmek istemiştir. Alman kamuoyu, bunun basın ve düşünce özgürlüğüne müdahale olduğunu ve Cumhurbaşkanı’nın istifa etmesi gerektiğini yazmıştır. İşin tuhaf yanı, bir önceki Cumhurbaşkanı da Afganistanla

ilgili “gayri insani” sözler sarfettiği ve yine medya tarafından eleştirildiği için istifa etmişti.

Türkiye’de ise yurttaşların yerel yöneticilere dahi etki edemediği bir yapının olduğunu belirtmek olanaklıdır. Bu nedenle, mikro düzeylerde sürdürülen saltanatların, kapalı “minik diktatoryaların”, hesap vermeyen geleneksel yönetim yapılarının iyileştirilmesi; bu yapıların ürettiği yolsuzluk, kötü yönetim, kayırma, savurganlık ve anti demokratiklik gibi hastalıkların iyileştirilmesi için “açık yönetim” ve “açık bütçe” uygulamaları bir ölçüde tedavi edici olabilir. Çünkü, giderek artan sivil toplumun gücü, özel sektör dinamiklerinin gelişmesi ve yurttaşlık bilinci; ne yazık ki her düzeyde “tek aktör patolojisi”ni yenememektedir.

Kaynakça

- Centre for Technology Policy Research (CTPR) (2010), “OPEN GOVERNMENT some next steps for the UK”, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/uk/>
- Çukurçayır, M. Akif (2006), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, 3. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Dahrendorf, Ralf (2007), “Zu ziel des Guten. Über soziale Dynamik von Staatsbürgerschaft”, **Moderne (Staats) Bürgerschaft, Nationale Staatsbürgerschaft und die Debatten der Citizenship Studies**, (Hrsg. J. Mackert&H-P. Müller), Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden.
- Dapp, M. Marcus/Christian P. Geiger (2011), “Munich Open Government Day-bürgerschaftliches Engagement im Web 2.0”, **Praxis der Wirtschaftsinformatik**, Heft 280, August-2011.
- Detering, Heinrich (2011), “Demut und Dolchstoß”, <http://www.forschung-und-lehre.de/wordpress/?p=7315>, (18.08.2011).
- Dietrich, Daniela (2011), “White Paper: Plädoyer für eine Open-Government-Offensive in Deutschland”, <http://opendata-network.org/2011/08/white-paper-pladoyer-fur-eine-open-government-offensive-in-deutschland>, (01.09.2011).
- Krabina, Bernhard/Thomas Prorok (2011), “Open Government Vorgehensmodell-Vorschläge zur Umsetzung von Open Government in Österreich Version 1.0”, www.kdz.eu/de/webfm_send/976, (28.08.2011)
- Lee, Gwanhoo/Kwak Y. Hoon (2011), “An Open Government Implementation Model: Moving to Increased Public Engagement”, www.businessofgovernment.org/report/open-government-implementation-model-moving-increased-public-engagement, (03.09.2011)
- Noveck, Beth Simone (2010), “The Single Point of Failure”, **Open Government, Collaboration, Transparency, and Participation in Practice**, (Ed.: D. Lathrop&L. Ruma), Sebastopol, CA.,
- OECD (2003), **Open Government-fostering dialogue with civil society**, OECD Publications, France.
- O’Reilly, Tim (2010), “Government as a Platform”, **Open Government, Collaboration, Transparency, and Participation in Practice**, (Ed.: D. Lathrop&L. Ruma), Sebastopol, CA.
- Reinerman, Heinrich (2002), “Portale-Tore zur Welt des Wissens”, **Portale in der öffentlichen Verwaltung**, İnternet-Call Center-Bürgerbüro, Speyerer Forschungshefte, 205, Speyer.
- Rightnow (2010), “2010 Open Government Research Report”, www.rightnow.com/pdf/press/2010-open-government-report.pdf, (12.08.2011).
- Sifry, Micah L. (2010), “You Can Be the Eyes and Ears: Barack Obama and the Wisdom of Crowds”, **Open Government, Collaboration, Transparency, and Participation in Practice**, (Ed.: D. Lathrop&L. Ruma), Sebastopol, CA.
- Schuler, Douglas, (2010), “Online Deliberation and Civic Inteligence”, **Open Government, Collaboration, Transparency, and Participation in Practice**, (Ed.: D. Lathrop&L. Ruma), Sebastopol, CA.
- Von Lucke, Jörn (2010), “Open Government *Partizipation2.0&Kollaboration2.0*”, http://aksw.org/files/jcrn_von_lucke__open_government.pdf, (12.08.2011).

Von Lucke, Jörn (2010), "Einführung „Open Data“", <http://www.gov20camp.de/einfuehrung-%E2%80%9Eopen-data%E2%80%9C-prof-dr-jorn-von-lucke/>, (21.08.2011).

Von Lucke, Jörn (2010), "Transparency 2.0 - Transparency with E-Government",
http://www.irspm2010.com/workshops/papers/A_transparency.pdf, (18.08.2011).

Von Lucke, Jörn (2010), "Open Government Öffnung von Staat und Verwaltung" ,
http://www.zeppelin-university.de/deutsch/lehrstuehle/ticc/JvL-100509-Open_Government-V2.pdf,
(01.09.2011)

http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/assets/memoranda_2010/m10-06.pdf (13.10.2011)

<http://www.verfassungsschutz.de/>

<http://criminaljustice.state.ny.us/>